

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

כל גיא ינשא. אע"ג דלא כתיב גצי האי קרא דמנחילאל צמות דהא איהו [כתיב] צמורה והאי צנביאים אפי' הכי כיון דכתיב דהקצ"ה משפילו כגיא מיימי ראייה שהמשפיל עצמו סופו לעלות כדכתיב כל גיא ינשא: ולענין הלכה צעין דרבא לא איפשיטא. הילכך לא גצי משכר צמים ושכר ספינות דיד צעל השטר על התמתנה אבל לגצי נדרים נקטינן לחומרא וכולן ככלל: **תניא הנודר מן הדגן אסור אף פגול המזרי יצא**. כיון דמדגן ור' מאיר קתני לה: חילקא. חטה נחלקת לז': ערגים. אחד לג': **טיסני**. אחד לד'. הכי אמר צפ' מי שהפך (מ"ק דף יג.) : **ואם אמר גדולי שנה עלי אסור צנון**. מיהו דוקא בשלא אסרן עליו אלא הזמן שהוא יכול לעמוד זו אבל לעולם לא הוי נדרא כלל שאי אפשר לו לקיימו: **ומים שלמור"א צלע"ו**:

ומותר צמיהין ופטריות. ללאו פירות הארץ נינהו. מיהו ככלל גידולי קרקע איתנהו כדמפרש ואולי: **ועל כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה צדצרו**. אלמא לאו גידולי קרקע נינהו דהא תני צרישא דצרייתא על דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל נהיה צדצרו: **מירבא רבו מארעא**. ולפיכך כי אמר גידולי קרקע עלי אסור צמיהין ופטריות מיהו עיקר יניקתא מאוריא ינקי ומש"ה מוצך עלייהו שהכל: **תוספתא** (פ"ד ה"א) הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ציין. וגרסינן עלה צירושלמי(י) כמאן דאמר הלכו צנדים אחר לשון בני אדם כלומר שדרךן לקרות תירוש לדברים המתוקים ולא לין צרם כמאן דאמר לא הלכו צנדים אחר לשון בני אדם התורה קראה אותו תירוש מירושך זה יין. הילכך אגן דמשתעינן בלשון לעו אס נדר מן התירוש בלשון הקדש אסור ציין ומותר בכל מיני מתיקה דאגן לא קרינן תירוש אלא לין כלשון תורה. ומגן צפ' בכל מערבין (עירובין דף ג.) הנודר מן המזון מותר צמים ומלח והוינן צה מים הוא דלא איקרו מזון הא כל מדי איקרי מזון על ה' המינים בלבד אמר רב יוסף באומר כל הון עלי דכה"ג אסור בכל דבר חוץ ממים ומלח אבל הנודר מן המזון אינו אסור אלא מה' מינין: **בתנ"י מוסר צסק וציריעה וצמילה**. דלא מיקרי כסות: **מוסר להסכסום** גזיוי **למר**. שאינו צמשמע [אלא] לבישה: **הכל לפי הנודר**. לפי מה שהיה ענין סקרטיא כימונא דללא חלוק של עור שלוצשים העבדים על צנדיהם: **ויאלין צסק כולם מיני מלוצשים** של עור וכדמפרש מאי סקרטיא כימונא דללא חלוק של עור שלוצשים העבדים על צנדיהם: **ויאלין צסק עצה**. צשבת ולא אמרינן משוי הוא. ולא שק ממש אלא כעין שק דהא תני צסיפא הרועים יוצאין צשקים: **תניא ליזא א"ר יהודה וכו'** **והלך**. שהמלוצים היה כר ונלטער צו. ומסתברא לי דצרייתא פליגא אמתני' צצברא דרבי יהודה דתנא דמתניתין סבירא ליה דרבי יהודה מודה לת"ק דכל היכא דליכא הוכחה לבישה משמע ולא טעינה ורבי יהודה דצרייתא משמע דצבירא ליה דלמשרי טעינה נמי צעי הוכחה אבל כל היכא דליכא הוכחה אסור אפילו צטעינה ומסתברא דמתניתין קיימא לן הילכך סתמא לבישה משמע ולא טעינה אבל היה טעון ומחוק כך נדר אסור צטעינה ומותר בלבישה זהו מה שני"ל. ודברי הרמב"ם ז"ל אינם כן צפ"ח מהלכות נדרים (הלכה ט):

שנאמר יכל גיא ינשא תניא (ה) הנודר מן הדגן אסור אף בפול המצרי יבש ומותר בלח ומותר באורז בחילקא בטרגים ובטיסני (ו) הנודר מן פירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר בגדיים ובטלאים ובחלב ובביצים ובגזולות ואם אמר גידולי שנה עלי אסור בכלן (ז) הנודר מן פירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ומותר בכמהין ופטריות ואם אמר גידולי קרקע עלי אסור בכלן ורמינהי (ח) על דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל נהיה בדברו (ט) ותניא על המלח ועל הזמית ועל כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו אמר אב"י מירבא רבו מארעא מינק מאוריא ינקי ולא מארעא והא קתני על דבר שאין גידולו מן הארץ תני על דבר שאין יונק מן הארץ: **בתנ"י** הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה אמר קונם צמר עולה עלי מותר להתכסות בגזיו צמר (י) הפשתן עולה עלי מותר להתכסות באניצי פשתן ר' יהודה אומר הכל לפי הנודר טען והזיע והיה ריחו קשה אמר קונם צמר ופשתים עולה עלי מותר להתכסות ואסור להפשיל לאחוריו: **גמ'** תניא הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה ואסור בפונדא ובפסקיא ובסקוריאי ובקטבלאי ואנפליאי ופליניאי ומכנסים וכובע מאי איסקורטי אמר רבה בר בר חנה כיתונא דצלא תניא (י) ויוצאין בשק עבה ובסגום עבה וביריעה ובחמילה מפני הגשמים אבל לא בתיבה ולא בקופה ולא במחצלת מפני הגשמים (י) הרועים יוצאין בשקים ולא רועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: ר' יהודה אומר הכל לפי הנודר כו': תניא (י) כיצד א"ר יהודה הכל לפי הנודר יהיה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר למעון היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור למעון: מתני'

חילקא. חטה שנחלקת לשנים: **ערגים**. לשלשה: **טיסני**. לארבעה. ולהכי שרי צכר נשמתה החטה: **אסור צנון**. דכולן גידולי שנה נינהו: **מוסר צמיהין ופטריות**. שגלגין נמי על העצים: **אסור צנון**. דכמהין ופטריות גידולי קרקע נינהו: **ומים**. שלמור"א צלע"ו: **אומר שהכל ג"ב**. מדקא חשיב ככלל שאין גידולו מן הארץ כמהין ופטריות אלמא ללאו גידולי קרקע נינהו: **מאוריא ינקי**. שאין להם שרשים צרף לפיכך אין מצרכין עליהם כדבר שגדל מן הארץ: **והא קתני על דבר שאין גידולו מן הארץ**. והיינו כמהין ופטריות. אלמא אפי' מירבא נמי לא רבו מארעא: **שאין יונק**. דהיינו כמהין ופטריות דמאוריא ינקי: **בתנ"י חמילה**. כעין יריעה היא: **קונם למר עולה כו'**. משמע מלבוש של למר: **צאניי פסקן**. דדייק ולא נפיץ: **טעון למר ופסקן והזיע**. מחמת המשוי: **והיה ריחו קשה וכו'**: **ואסור להפשיטן לאחוריו**.

לעשות משוי מאותן מינין דצענין שנלטער נדר דהיינו לטעון ולא לכסות ולהכי מותר לכסות: **גמ'** **פונדא**. אזור חלול שחוגרין צו: **פסקיא**. פיישוניא: **אסקוריטיא**. מפרש לקמן: **קטבלאי**. מלבוש של עור קשה שצובש על האסקוריטיא: **אנפליא**. הוש"ש צלע"ו של עור: **פליניא**. סינר: **כיסונא דללא**. מלבוש של עור: (י) **סגום עצה**. מין שק הוא עצה טפי מיריעה: **יוצאין צשבת**. ככל אלו צדדים: **אבל לא צביצה**. שלא יכוף מביה על ראשו וילא דמשוי הוי: **ומוסר לטעון**. שלא נדר אלא ממלבוש שהרי היה מלטער ממלבוש: **והזיע**. מכודד משוי: **ואסור לטעון**. שלא נדר אלא כפי שהלך לו המשוי הילכך מותר ללבוש: מתני'

בתיבה ולא בקופה ולא במחצלת מפני הגשמים (י) הרועים יוצאין בשקים ולא רועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: ר' יהודה אומר הכל לפי הנודר כו': תניא (י) כיצד א"ר יהודה הכל לפי הנודר יהיה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר למעון היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור למעון: מתני' **אלא** לימא תיהוי תיובתיה דרב ושמואל דרב ושמואל אמרי תריייהו אין מצרכין צורא מיני מזונות אלא על ה' המינים בלבד אמר רב יוסף באומר כל הון עלי דכה"ג אסור בכל דבר חוץ ממים ומלח אבל הנודר מן המזון אינו אסור אלא מה' מינין: **בתנ"י מוסר צסק וציריעה וצמילה**. דלא מיקרי כסות: **מוסר להסכסום** גזיוי **למר**. שאינו צמשמע [אלא] לבישה: **הכל לפי הנודר**. לפי מה שהיה ענין נדר: **גמ'** **פונדא**. אזור חלול: **אסקוריטיא** **קטבלאי**. מלבוש של עור וכדמפרש מאי סקרטיא כימונא דללא חלוק של עור שלוצשים העבדים על צנדיהם: **ויאלין צסק עצה**. צשבת ולא אמרינן משוי הוא. ולא שק ממש אלא כעין שק דהא תני צסיפא הרועים יוצאין צשקים: **תניא ליזא א"ר יהודה וכו'** **והלך**. שהמלוצים היה כר ונלטער צו. ומסתברא לי דצרייתא פליגא אמתני' צצברא דרבי יהודה דתנא דמתניתין סבירא ליה דרבי יהודה מודה לת"ק דכל היכא דליכא הוכחה לבישה משמע ולא טעינה ורבי יהודה דצרייתא משמע דצבירא ליה דלמשרי טעינה נמי צעי הוכחה אבל כל היכא דליכא הוכחה אסור אפילו צטעינה ומסתברא דמתניתין קיימא לן הילכך סתמא לבישה משמע ולא טעינה אבל היה טעון ומחוק כך נדר אסור צטעינה ומותר בלבישה זהו מה שני"ל. ודברי הרמב"ם ז"ל אינם כן צפ"ח מהלכות נדרים (הלכה ט): מתני'

של נגד: יוצאים בשקים. צשבת ואין צהם משוי משוי כי דרך ללכת צהם מפני הגשמים והוא הדין בלא גשמים נמי שרו: אבל לא בקופה. ללאו דרך מלבוש הוא אלא משוי: היה לבוש צמר והצר כו'. מחמת כובד המלבוש: היה טעון פשתן הרועי. והוא הדין נמי אם היה טעון למר והזיע:

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ד מ"ק י"ג.] (ב) [מוספתא ריש פ"ד.] (ג) [נדרות מ:.] (ד) [שם ט' עט וכו'.] (ו) [מוספתא שנת פ"ו.] (ז) [שנת סב. מוספתא שס.] (ח) [מוספתא פ"ד ע"ש.] (ט) [פ"ו סוה"ט.]

הגהות הב"ח

(א) במשנה פשתן עולה: (ב) רש"י ד"ה סגום עצה. ג"צ והוא מכר צפ"ח דנענים משנה י"א וחס משמע דהוא מין מרדעת:

לעיו רש"י

שלמור"א [שלמור"א]. מ"מלח [של שימורים]. פיישוניא. רצועה. הרש"ש [הרש"ש]. גרביים. נעליים קלות.

מוסר רש"י

שנאמר כל גיא ינשא. אף על כן ללאו גצי האי קריא כתיב. דכ"ו ליה דמי שנה למי גיא, שהשפיל חוץ וממשא (והובין ט.). הרועים יוצאין בשקים. שמתקין צהן מפני הגשמים. שקים, מלבוש שק (שבת סב.).

פירוש הרא"ש

שנאמר כל גיא ינשא וכו'. קרא אחרינא הוא וררס ליה אהאי קרא וזו שהשפיל כגיא ינשא: (ומותר באורז. דלון עושין ממנו כרי: בהל"קא במד"י ובטיסני. חילקא חטה שנחלקת לשנים: ערגים לשלשה. טיסני לארבעה. ואע"פ שקודם שמלוק היה אסור צמחים עמה שמלוקן הו ליטניהו ככלל דגן ולא אסר עצמו אלא צמה שנקדחת חטה מיירי אי נמי הא דקאמר מותר שמלוקן קודם דכרי וילא ככר מכלל דגן: בכל פירות הארץ. פרי עץ ופרי האדמה: ועל הויתות. שלמור"א צלע"ו: מירבא מארעא קא רבו. מלחמיות הארץ הם גדלים אע"פ שאינם נוגעים בקרקע: בתנ"י שק ויריעה והמילה. מיני צנדים הם: מותר לבבות בגזיו צמר. שלא מטיין אלא לצנדי צמר: הכל לפי הנודר. לפי שעת הנדר כיון שניכר שמחמת כובד משאו נדר מותר לכסות: גמ' פונדא ובסקיא. וכן כל אלו מיני מלבושים הם יש שהם של עור יש שהם

ו א מיי פ"ט מהל' נדרים הל' יב טו"ע י"ד סי' ריו טע"י כב:
ז ב מיי שם הל' יא טו"ש"ע שם טע"י כג:

ח ג מיי פ"ח מהל' נדרים הלכה א סמג עשין כו טו"ש"ע א"ה סי' רד טע"י א:

ט ד מיי פ"ט מהל' נדרים הל' טו טו"ש"ע י"ד סי' ריו טע"י כו:

י ה מיי פ"ח מהל' נדרים הל' ח סמג לארין רמב טו"ש"ע י"ד סי' רות טע"י ב:

יא ו מיי פ"ט מהל' שנת הל' ח סמג לארין סה [טו"ש"ע א"ה סי' שא טע"י כא]:

יב ז מיי פ"ח מהל' נדרים הלכה ח סמג לארין רמב טו"ש"ע י"ד סי' רות טע"י ב:

תורה אור השלם

1. כל גיא ינשא וכל הר יגבעה ישפלו וקנה הקעב למישור וקרקסין לבקעה: ישעיהו מ ד

תוספות

חילקא. טעין כחושין מלוקין לשנים:

טרגים. חד לתלחא: טריסני. חד לארבעה: אסור בכולן. דכמהין ופטריות ככלל גדולי קרקע הן:

(מירבא רבו מארעא) כמהין ופטריות ודאי מארעא רבו וספרי מיקרי גידולי קרקע אבל היקפה שלהם אינה אלא מאיר קרקע ולא מצרכין צורא פרי הריעה שק ויריעה והמילה. אינן צנדים הם: מותר להתכסות בצמר. ארוג: הכל לפי הנודר.

פירוש לפי ענין שהיה צשבת הנדר: היה טעון. פירוש מופשט לאחוריו כדרך טשאי משאות: מותר להתכסות. שלא מטיין לאסור אלא צענן שהיה מלטער: רוחו קצרה. שמלונסו כר לו אינו אסור לו אלא בלבישה: פונדא. אבנט חלול וכסות דמי: פסקיא. פיי"ח: אנפליא. קלנו"ן: ביתונא דצלאן. פירוש מלבוש עור ויוצאין צשבת להגין מן הגשמים: אבל לא בתיבה. קטניה שעל ראשו דמשוי הוא: והזיע. מחמת כובד משאו וה"ה דצרישא תני למימי פשתן ובסיפא למר: